(Nro. 28.)

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 14. 5. Lutego 1819.

Wiadomości zagraniczne.

Hiszpaniia.

List pisany z Madrytu pod d. 10. Grudnia, umieszczony w gazecie Londyńskiey Morning Chronicle, donosi: „Buntownicze kupy zbroyne (guerillas) mnożą się coraz bardziey, maią broń i amunicyię, i nie są bez karności woienney, lub bez porozumienia się między sobą. Zdaie się, że wieść iakoby ich układem było, uderzyć na Stolicę i opanować osobę Króla, sprawiła wrażenie w samem nawet Ministeryium, i dała powód do zwołania woysk do Madrytu. Tyle przynaymniey zdaie się bydź rzeczą pewną, że nieukontentowani poznaią się po znakach, i że Rząd pomimo całego szpiegostwa swoiego, pomimo czynności W. Inkwizytora i gwałcenia nienaruszalności listów, nie trafił ieszcze ani na ślady całego związku spiskowego, ani doszedł, kto ogółem kieruie. Widać po twarzach wszystkich Dworzan, że opanowało ich przeczuwanie bliskiego zaburzenia; iuż też i Król podobno przestał dawać się uwodzić względem położenia Swoiego, ogarnęła Go gruba melancholiia; kiedy iedzie otoczony gwardyią, czyta ón w twarzach spotykaiących Go, że utracił całą miłość u Ludu Swoiego. Nikomu nie wierzy; mnichy nacieraią na niego całą siłą, ón zaś nie ma odwagi, otrząść się z tego. To smutne przeczucie, powiększa ieszcze i ta okoliczność, że przekonanym iest o stronnictwie dążącem do tego, aby przywrócić na tron dawnego Króla, to iest Jego Oyca. Król Karol IVty ma miłość u Ludu, a stronnicy Jego twierdzą, że gotów iest nieszczęście Kraiu zakończyć uznaniem niepodległości Rzeczpospolitych Ameryki południowey, i pozawieraniem z niemi układów handlowych, któreby dla Hiszpanii, przyniosły więcey korzyści, aniželi ponowienie węzłów wątpliwey podległości, w tym nawet przypadku, gdyby ią można przywrócić; postanowić miał oraz, lepsze obchodzenie się z osadami, które wiernemi pozostały, i lepsze z nich użytkowanie; niemniey i to, że Xiążę pokoiu nie postanie nigdy więcey na ziemi Hiszpańskiey. Oczywista, że te środki byłyby iedynemi, aby przywrócić Hiszpaniię do rzędu należnego iey między Narodami. Jeżeli nieukontentowani zastawią się powagą Karola IV., przedsięwzięcie ich będzie miało cechę prawości, którey oprzeć się, trudno będzie dla Króla teraźnieyszego. Gdzie tylko spoyrzy, nie widzi nigdzie serca dla Siebie otwartego; Ludy Jego postawiły się mniey więcey między Nim a Jego Oycem. W takim stanie okoliczności, łatwa do poięcia, iak mogli mówić o Jego wyieździe raz do Eskuryialu drugi raz do Bayonny; ale naytrudnieysza wytłómaczyć sobie, i osobliwsza, słyszeć o planie wysłania 40,000 ludzi do Ameryki, to iest 10,000 do Wenezueli i Nowey Grenady, 8000 do Mexyku, 14000 do Buenos-Ayres a 8000 do Chili, w celu zdobycia tych nowych Rzeczpospolitych w owey epoce, gdzie trwanie obecnego składu rzeczy w Hiszpanii, wspiera się na tak ślizgich posadach. W celu opędzenia wydatków tey krucyiaty naprzeciw wolności, ułożonych na 30 miliionow piastrów, proponować miał Królowi Minister Margrabia de Irujo aby wyspy Balearyyskie sprzedać Rossyi; Kanaryyskie, Hollandyi; Kubę, Anglii; Francyi zaś Puerto-Rico, część Hiszpańską w St. Domingo, i wyspy Filippińskie. Plan ten (zapewne zmyślony) świadczyłby tylko o naturze źródeł zaradczych Ministeryium Hiszpańskiego. Wypuścić posiadane, dla zdobycia tego, co gdyby nawet na chwilę przypuścić można, żeby mogło bydź zdobytem, ale za parę lat zniewoliłoby znowu Hiszpaniię do nowych podobnychże natężeń i usiłowań, byłby to plan, któryby uchodzić mógł tylko w Gabinecie, znayduiącym się w nayokropnieyszem położeniu, nie maiąc innego wyboru iak tylko między ostatecznościami. Z tem wszystkiem pewna iest, że Dwór i Gabinet zaymuią się znowu marzeniami o odzyskaniu kopalni złota w Ameryce, i że na wszystkie sposoby

)(

przyspieszaią sprowadzenie okrętów przewozowych do wyprawy Kadyxeńskiey; wysłano w tey mierze ajentow do Francyi i do Anglii, i obiecano płacić tyle, ile za nie żądać będą. W takiem położeniu rzeczy, ustaie nieiako niepodobieństwo towarzyszące mniemaniu, że kilku fałszywych przyiacioł Ferdynanda utwierdza Go w woynie z osadami, dla pogorszenia stanu kraiowego, pomnożenia nieukontentowanych w Narodzie, i sprowadzenia przez to przesilenia się politycznego.

List datowany z Irunu pod d. 22. Grudnia zawiera między innemi: „Na komorach pogranicznych w górach Pireneyskich, zabrano temi dniami na Skarb wielkie pakiety zagranicznych dzienników i pism ulotnych, i odesłano ie iako rzecz wielkiey wagi do S. Trybunału w Madrycie, który nie omieszka zapewne, spalić ie uroczyście, ale płonienie ich będą iedynie dowodem, że zawierały rzeczy, których rozgłoszenie byłoby niebezpiecznem dla Królestwa ciemnoty i nieoświecenia. W związku z temi rozporządzeniami zdaie się zostawać plan względem wysłania nowey świętey eskadry do Ameryki południowey, dla pokonania tam zasad wolności duchownym orężem. Ale los, który spotkał przednią straż tych woiowników, tak mała stał się zachętką dla nowozaciężnych, iż tylko niektórzy z nich są gotowymi do tego.

Z Madrytu d. 29. Grudnia. — Z śmiercią Królowey zniknęła wszelka nadzieia amnestyi i przebaczenia wygnańcom Hiszpańskim. Zniesiono tu Radę Admiralicyyną, a Wydział ten przyłączono do naywyższey Rady woienney. Liczne patrole obywatelskie chodzą od kilkunastu dni w nocy po ulicach tuteyszey stolicy; na ich czele są Kommissarze obwodowi, zwani Alcades de barrio. Tysiączne są w tey mierze domysły. Gazeta Londyńska the Star umieściła następuiący list z Madrytu pod dniem 11. Grudnia: „Jesteśmy tu w nawiększey niespokoyności. Lękamy się co chwila napadu licznego oddziału uzbroionych ludzi, którzy podług iednych są bandytami, a podług drugich Officerami i zbiegłemi żołnierzami, niechcącemi płynąć do południowey Ameryki, a do których, iak słychać, przyłączyło się bardzo wiele innych żołnierzy nawet osady Madryckiey. Znaczny ich oddział wszedł przed kilku dniami do Occano, wybrał tam kontrybucyią i zapowiedział przybycie licznego korpusu, którego mienił się przednią strażą. Król iest zawsze smutny. Okropna boiaźń ogarnęła doradców iego. Lękaią się odwiedzin Empecinadosa. Rzadko widać srebrne pieniądze; Inkwizycyia święta nie przestaie wywierać swoich okrucieństw. Nieukontentowanie doszło do naywyższego stopnia. Zakonnicy nawet porzucaią swoie klasztory; wielu z nich przyłączyło się do gierillasów. Xiądz Juan de la Cruz, Franciszkan, nieprzyiaciel X. Cirilo, Jenerała swoiego Zakonu, i bardzo lubiony u Dworu, stanąwszy (iak słychać) na czele swoich stronników, wydał odezwę, w którey miedzy innemi wystawia gorszące i niegodziwe postępowanie Jenerała swoiego Zakonu w Brazylii i Madrycie. Wiadomo, iż ten sam X. Cirilo był wysłany do Brazylii dla układów małżeńskich naszego Monarchy. Wszystko zapowiada nam okropny wypadek. Bóg tylko sam może odwrócić zagrażaiącą nam burzę. Wczoray wieczorem znaleziono w rozmaitych częściach tuteyszey stolicy poprzylepiane i rozrzucone odezwy, aby w imieniu Narodu domagano się Stanów (*Cortes*), konstytucyi i zniesienia Inkwizycyi." Donoszą z Korunny pod d. 19. Grudnia, iż korweta powstańców Południowo-Amerykańskich krążyła 4 dni przed Vigo i kilka okrętów kupieckich zabrała lub zatopiła. Dnia 15. Grudnia zdobyła szonera Hiszpańskiego, uzbroiła go 4 działami, i teraz wspólnie z nim krąży po morzu.

Francyia.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych dnia 11. Stycznia Margrabia Desolle przełożył następuiący proiekt do prawa: „Ludwik z łaski Bożey etc. etc. Chcąc znakomitym sposobem okazać zadowolnienie nasze z ważnych usług, Kuzyna Naszego Xięcia Richelieu, podczas układow, których skutkiem było ustąpienie zagranicznego woyska z Oyczystey ziemi; pragnąc oraz, aby nagroda, którą mu dać przedsięwzięliśmy, była razem dowodem publiczney wdzięczności, postanowiliśmy i stanowiemy: ażeby następuiący proiekt do prawa był podany imieniem Naszem Izbie Deputowanych przez Margrabiego Desolle, Naszego Ministra interessów zagranicznych, Prezesa Rady Ministrów, P. Deserre, Naszego Kanclerza, i Radcę Stanu Simeona, którym zleciliśmy, aby powody do niego przełożyli, i usprawiedliwili. 1.) Ma bydź utworzony majorat czyniący 50,000 franków rocznego dochodu dla Xięcia Richelieu, Para-Francyi, iako wdzięczność narodowa, przywiązana do iego Parostwa. 2.) Majorat ten ma się składać z dóbr nieruchomych, które Król wybierze z pomiędzy dóbr koronnych, które prawo z dnia

8. Listopada 1814 na listę cywilną przeznaczyło. Odesłała Izba ten proiekt do właściwey Kommissyi. — Baron Louis, Minister przychodów, podał potem drugi proiekt, podpisany ieszcze d. 13. Grudnia r. z. przez P. Roy, poprzednika iego, w treści następuiącey: Art. 1.) Zacząwszy od roku 1820 rok etatowy Francuzki ma się rachować od 1. Lipca, do 1. Lipca. — Art. 2.) Dla przywiedzenia powyższego artykułu do skutku, budżet na rok 1819 ma trwać przez 6 miesięcy roku 1820. — Art. 3.) Stałe podatki w roku 1819 utrzymuią się do 1. Lipca roku 1820. — Art. 4.) Kredyt maiący się uchwalić dla Rządu na teraźnieyszem posiedzeniu, obeymować będzie wydatki na rok 1819 i potrzebny dodatek na 6 miesięcy roku 1820. Ministrowie ułożą dodatkowy budżet na 6 miesięcy, tak, iż cały rachunek zawierać będzie 18 miesięcy. Ten także Proiekt odesłała Izba do właściwey Kommissyi. Zamieniła się potem w tayny Wydział.— Jest teraz w Paryżu 210 Członków Izby Deputowanych; do zupełności liczby braknie ieszcze 45. Obecni Członkowie dzielą się na cztery kluby; klub Liberalistów, złożony z 36 Członków, zbiera się u Pana Lafitte bankiera; klub Konstytucyionistów, liczący 50 Członków, u Pana Ternaux; klub pośredniczy obeymuiący 67 Członków, u Pana Usquin; a klub zapalonych Roialistów, maiący 68 Członków, u Pana Villele.

Zjednoczone Niderlandy.

„Podczas obrad w drugiey Izbie Stanów kraiowych względem budżetu na rok 1819 P. Omalius Thierry oświadczył w głosie swoim: „Przyymować budżet stanowiący wydatków 27 milijonów 700,000 złotych Hollenderskich, iest to obarczać Naród podatkiem, większym o 9 do 10 milionow, nad teraźnieysze opłaty. Nie widzę, aby w dzisieyszym stanie można go nakładać bez zadania ciosu handlowi, przemysłowi i publicznemu kredytowi; a gdyby i tak było, pytam się, czy iest potrzebny? Nie można bowiem zawsze tyle nakładac podatków, ile ich Obywatel na domysł znieść może, lecz tyle, ile ich z swoiego maiątku bez uszkodzenia siebie dać iest w stanie. A kiedy wśród pokoiu i zwyczayney w nim pomyślności, przebierzemy miarę w podatkach, cóż nam zostanie na przypadek mniey pomyślnych czasów? Nie chcę wchodzić w labirynt zawiłych rachunków skarbowych, chociażbym wiedział, że z niego wyyść potrafię. Bo cóżbym w końcu okazał? nic więcey, prócz tego, co każdemu dobrze wiadomo, to iest: iż ieśli co rok kilka milijonów więcey nad dochód wydaiemy, zadłużemy się tak, że kredyt publiczny, lub Kray nawet, koniecznie upaść musi. Nie dosyć iest powiększać podatki lub urozmaicać dla pomnożenia dochodów, bo powiększenie osusza ich źródła, a urozmaicenie, zmnieysza.“

Szwaycaryia.

Bawiący w Genewie Hospodar Wołoski, lubo iest wyznania Greckiego, bywa przecież regularnie z rodziną swoią na Kalwińskiem nabożeństwie. Gdy niektóre osoby dziwowały się temu, odpowiedział: „Że Chrześciianie i zacni ludzie wszystkich Kraiów są bracią. „Rzeczony Hospodar chce wydać pismo w ięzyku Francuzkim na usprawiedliwienie postepowania i wyiazdu swoiego.

Niemcy.

Zgromadzenie Stanów Bawarskich zwołane zostało na dzień 23. Stycznia. Izba Rady Państwa składa się: 1.) z Xiążąt Rodziny Królewskiey i z Xięcia Leuchtenbergskiego Eugeniiusza Beauharnois; 2.) z Dygnitarzy koronnych; 3) z Arcybiskupów; 4.) z Naczelników byłych w dawney Rzeszy Niemieckiey udzielnych Domów Xiążęcych i Hrabskich. 5.) z dziedzicznych Radców Państwa; 6.) z dożywotnich. — Xiężę Koburgski odstąpił Bawaryi Xięztwo Wendelskie, za wynagrodzeniem w posiadłościach graniczących. — Ponieważ Xiąże Anhalt-Pless został Xiążęciem Anhalt-Koetheńskim, przeto naystarszy z iego braci, Xiąże Henryk objął Państwo Pless w Slązku. — W. Xiąże Badeński dawał w dniu 1. Stycznia Ces. Austryiackiemu Szambelanowi Hrabiemu Palffy posłuchanie, na którem ten złożył list wierzytelny iako Zastępca Posła. — Na iednem z pierwszych posiedzeń Stanów Hannowerskich zniesiono tortury a proponowano uchylenie przysięgi oczyszczaiącey i zaprowadzenie Sądu Przysięgłych. Potem odroczono Seym do dnia 1. Lutego. Podatki na rok 1819 maią pobierane bydź według dotychczesney stopy. — W W. Xięztwie Hesskiem 31 Gmin mieyskich podało prośbę o Konstytucyię, na co nie ma ieszcze odpowiedzi. Xiąże Elektor Hesski złagodził bardzo kary woyskowe; po wyczerpaniu wszystkich łagodnieyszych środków poprawy, ma żołnierz przeniesionym bydź do pośledznieyszey klassy woiowników, gdzie dopiero plagami karany bydź

może, lecz tylko w izbie strażowey albo w koszarach. — W Xięztwie Hildburghausen zwołano pierwszy Seym na dzień 26. Stycznia. — W Brunszwicyi wskrzeszono dawne prawo, że mieszkańcy wyznania reformowanego, Rzymsko-katolickiego i Żydowskiego opłacać mają jura stolae Parafiiom Luterskim. — W Saxonii wyszło rozporządzenie Królew. względem biletów kassowych. Zostanie wprawdzie ogólna ich summa, wynosząca 2,500,000 talerów, lecz zniesione będą bilety po 5 talerów, a na to mieysce wydanych będzie po iednemu talerowi na 1,000,000 — a po 2 talery na 1,500,000 talerów. Te bilety zabezpieczone na przychodach z akcyzy kraiowey, dyskontowane będą na każde żądanie w Kassie mieniaiącey Drezdnieńskiey, przez co stać będą całkiem równo z monetą brzęczącą. — Dnia 31. Grudnia nadciągnął do Drezdna oddział artylleryi powracaiący z Francyi. Wielka część koni zostanie sprzedaną, ludzie maią bydź do domu puszczeni, a podrządni Officerowie, którzy nie mogą umieszczonymi bydź w służbie, otrzymaią połowę żołdu. — Miasta Fraankfórt, Bremen, Hamburg i Lubek ustanowiły dla siebie zwierzchniczy Sąd Appellacyyny w Lübeku. Prezesa obierać będą wspólnie, a każde miasto iednego Radcę. — Senat Hamburgski zakazał w obwodzie swoim werbowania do obcey służby woyskowey. Powodem do tego było mnogie zaciąganie się młodzieży pod chorągwie powstańców południowo-Amerykańskich.

Szwecyia.

Do summy 20,000 talerów przeznaczonych z kassy Królewskiey na pożyczkę dla podupadłych włościan Norwegskich, dodał ieszcze Monarcha 16,000 talerów.

Izmael Gibraltar, Ajent Baszy Egiptu, wysłał ze Szwecyi do Kraiu swego 3 okręty z działami, kulami i innemi potrzebami woiennemi, które były przeznaczone przeciwko Wehabitom, a teraz do opatrzenia niemi twierdz Egipskich i t. d. użyte bydź mogą. Wspomniony Izmael dla tego się nazywa Gibraltar, iż przodek iego dowodząc na małym Tureckim okręcie zabrał pod Gibraltarem wielki okręt nieprzyiacielski. Z tey przyczyny Sułtan Murad nadał wiecznemi czasy rodzinie iego przydomek Gibraltar.

Gazeta Allmänna Journalen umieściła polityczne uwagi, które kończy temi słowy: „Wielki związek między Kraiami Europeyskiemi póty będzie w samey tylko wyobraźni, póki każdy Naród nie otrzyma takiey konstytucyi, iaka interessowi iego, obyczaiom i sposobowi myślenia naybardziey odpowiada, i póki ogólne traktaty między Narodami nie będą się wspierać na prywatney umowie, w iaką każdy Naród wszedł z swoim Monarchą. Napoleon ułożył plan do takiego związku; potrafił go nawet zrobić między niektóremi Kraiami; chciał go iednak rozszerzać z uszczerbkiem swobód i udzielności Narodów, a tak władza iego i panowanie zniknęły. Przykład iego iego i nieszczęsne wypływaiące ztąd skutki, powinny bydź nauką dla świata. Dały nam nowy dowód, iż niepodobna chcieć odbierać Ludom ich prawa. Krótkiem iest życie Władców; pokazuią się i nikną; trwałość zaś Państw nie zna innych granic, prócz tych, które ziemi są przepisane. Taki stan czyni im nadzieię odzyskania praw wydartych, a nawet otrzymania tych, których nie miały. Samo przyrodzenie iest ich nauczycielem i dodaie im serca. Wiedzą Ludy, iż uciemiężenia nie mogą zawsze wzrastać, i ustać muszą wtedy, gdy zdarzy się ieden z nadzwyczaynych ludzi, którzy zaraz z początku dadzą poznać wszystko, co sobie po ich talentach obiecywać można; którzy okażą dzielność i przymioty, wszelką przechodzące nadzieie; słowem, którzy są Królami wprzód, nim ieszcze Kray posiadaią. Takim był Gustaw Waza. Wysoki ie o sposób myślenia przeznaczał mu pierwszy stopień między ziomkami; był iuż Królem odtąd, iak postanowił wybawić Oyczyznę od ucisków. Szczęście uwieńczyło iego zamysł; obalił gmach, który pierwsza pólno na Semiramis wystawiła, a który następcy iey źle utrzymywali. Wdzięczność Szwedów dokończyła resztę. Gustaw Waza będąc iuż Królem przez swoie cnoty i znakomite przymioty, został nim z wolnego i iednomyślnego wyboru Narodu, któremu tak wiernie służył, i do odzyskania wolności pomógł. Byłby takim Napoleon, gdyby przestał był na dostoyności Konzula; wstąpiwszy nawet na tron Cesarski, mógłby był ziednać sobie chlubne nazwisko Oswobodziciela i Przywróciciela, gdyby nie dał się odurzyć kadzidłami pochlebstwa, gdyby zamysły iego były zmierzały raczey do dobra ludzkości, a nie do osobistey wielkości, i gdyby nie okazał takiey chciwości zaszczytów, która się wszelkim prawom sprzeciwiała i wszelkie swobody pognębić chciała."